

[Uppgift:

- Presentera en skönlitterär bok.
- Skriv en kort sammanfattning av innehållet i boken som du läst.
- Går boken att använda i din undervisning?
- Hur går den att använda?
- Hur problematisera ur ett andraspråksperspektiv?]

”Allt går sönder” av Chinua Achebe

Kort presentation av författaren och romanen

Chinua Achebe kommer från Nigeria och skriver på engelska. Hans *Things Fall Apart* kom ut 1958 och utgavs på svenska 1967. Enligt litteraturhistoriska uppslagsverk betraktas den som den kanske viktigaste romanen från det svarta Afrika, och den finns med på Aftonbladets lista över världens hundra bästa böcker, se: <http://www.aftonbladet.se/vss/kultur/story/0,2789,162938,00.html>

Handlingen i boken

Romanen handlar om en ibostam i byn Umoufia i Nigeria vid sekelskiftet. Huvudpersonen är Okonkwo, vars hela liv domineras av rädsla, rädsla för att misslyckas och för att visa sig svag. Hans far var nämligen misslyckandet och svagheten förkroppsligad och kallades därför ”kvinna”, och Okonkwos största skräck är att bli jämförd med sin far. Hela hans liv går följaktligen ut på att hävda sig och demonstrera styrka och framgång, och han hatar allt som är svagt och bräckligt.

I början går allt bra. Redan som ung vinner Okonkwo en viktig brottningsmatch och visar sig vara en modig krigare, vilket stämplar honom som stark och modig för lång tid framåt. Han skaffar sig tre hustrur och åtta barn och stora skördar av basfödan jams. Men någon familjelycka är det inte fråga om. Han håller sina hustrur och barn i tukt och förmaning så att de lever i ständig skräck för honom. Älsklingsbarnet är dottern Ezinma, en stark och klok flicka och Okonkwo beklagar många gånger att hon inte är en pojke. En av sönerna, Nwoye, är däremot svag och feminin och möter därför bara förakt från fadern.

Efter ett tag börjar det dock gå snett för Okonkwo. När en av hans fruar en dag har glömt att laga mat åt honom ger han henne ett rejält kok stryk. Män får tukta sina fruar så själva handlingen är inget brott, men eftersom det råkar ske just under den heliga fredsveckan räknas det som en allvarlig förbrytelse mot fredsgudinnan. Senare går av misstag hans gevär av och en 16-årig pojke dödas. Eftersom dödandet var oavsiktligt räknas inte brottet som manligt utan kvinnligt, den egenskap som Okonkwo ägnat hela sitt liv åt att undvika, och han döms till sju års landsförvisning och förlorar därmed både sin egendom och sin auktoritet och status i byn.

När det under hans frånvaro kommer vita missionärer till byn rubbas byinvånarnas världsbild. De har aldrig sett en vit människa förut, och här kommer nu dessa vita och påstår med självklar auktoritet att stammens religion, lagar och seder inte gäller längre. De vita har en annan konstig religion med bara en enda, allsmäktig gud (fast frågan hur denne ende gud då kan ha en son som också räknas som gud kan inte missionärerna svara på). Allt som byn dittills har byggt sin tillvaro på ställs på huvudet. De vita bygger en kyrka och försöker få byinvånarna att avsvära sig sina gudar. Några byinvånare övergår efter hand till den nya religionen, bland annat Okonkwos egen son Nwoye. Men de vita gör mer än att predika religion: de börjar också hjälpa byn att sälja sin

palmolja och sina frukter så att det strömmar in mycket pengar i byn. Även många som är emot den nya religionen har därför en ambivalent inställning till de vita.

Okonkwo däremot motsätter sig efter sin återkomst den nya religionen och den nya ordningen med all kraft och dödar i sitt hat till och med en av de vita. Men han är chanslös. Boken slutar med att han hänger sig.

Budskapet

Romanen innehåller mycket, mycket mer än den röda tråd av handling som jag har sammanfattat ovan, och den har flera viktiga budskap. Den poängterar hur mångsidigt och minst av allt primitivt det gamla afrikanska samhället var och beskriver hur den afrikanska kulturen sedan fräts sönder av de vitas ankomst och banden mellan individerna och samhället med dess urgamla lagar, seder, värderingar och religion upplöses. Okonkwos återkomst efter sin landsförvisning visar att om samhället förändras och man själv inte gör det och inte accepterar förändringarna blir det omöjligt att leva i det, och resultatet blir undergång. Allt går sönder. Romanen belyser också väldigt starkt kvinnans situation i Afrika.

Romanen som undervisningsmaterial

Den här boken används redan som lärobok i skolor över hela Afrika eftersom den berättar de svartas historia sett ur deras eget och inte ur de vitas perspektiv och erinrar om att de hade en rik kultur och historia före de vitas kolonisation. Den används dessutom som kurslitteratur på de flesta universitet och högskolor runt om i världen eftersom den räknas som en av de stora romanerna i världslitteraturen. Jag tycker att boken passar utmärkt att använda i undervisningen i svenska för invandrare i Sverige. Förutom att den är översatt till en mycket njutbar svenska fungerar den som ett förträffligt diskussionsunderlag, både med det perspektiv den har och i ett omvänt invandrarperspektiv, men kanske mer med en kulturell än en språklig vinkling. Det är väldigt enkelt att ställa en mängd frågor på innehållet: Varför handlar Okonkwo som han gör i den och den situationen? Vad är säkert den egentliga orsaken till att sonen övergår till kristendomen? Blev ibostammens liv bättre eller sämre efter de vitas ankomst? Är den ena kulturen bättre än den andra och har den ena gruppen rätt att fördöma den andras kultur? o.s.v. o.s.v.

Sammanfattning

”Allt går sönder” av Chinua Achebe är en viktig, gripande, tankeväckande, fängslande och oerhört mångsidig bok som man bör läsa oavsett om man använder den i undervisningen eller ej.

Chinua Achebe: "Allt går sönder"
Originaltitel: *Things Fall Apart*
Översättning: Ebbe Linde
Stockholm: Bonnier 1967
190 s.